

”POLIISI ON MYÖS LASTEN YSTÄVÄ” - ESIKOULUIKÄISTEN LASTEN KÄSITYKSIÄ POLIISIN TYÖSTÄ

Kalle Hiltunen

4/2020

Tiivistelmä

Tekijä	Tutkinto
Kalle Hiltunen	Poliisi (AMK)
Julkaisun nimi	Julkisuusaste
Esikouluikäisten lasten käsityksiä poliisin työstä	Julkinen
Ohjaaja	Opinnäytetyön muoto
Jasmin Kaunisto	Tutkimus
<p>Tiivistelmä</p> <p>Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, millaisia käsityksiä esiopetusikäisillä lapsilla on poliisin työstä. Tutkimuksen tavoitteena on saada tietoa, mistä lasten käsitykset ovat peräisin sekä kehittää poliisin tekemää yhteistyötä ja ennalta estävää työtä lasten parissa. Tutkimus on kvalitatiivinen tutkimus. Aineisto kerättiin haastattelemalla lapsia kahdessa esiopetusryhmässä pareittain sekä kolmen lapsen ryhmissä. Haastattelut äänitettiin ja litteroitiin. Aineisto analysoitiin sisällönanalyysillä.</p> <p>Tutkimuksen tulosten mukaan lasten kokemukset poliisista koostuvat omista kohtaamisista poliisin kanssa, muilta saadusta tiedosta ja median välittämästä informaatiosta. Suurin osa lapsista on tavannut poliisin itse. Median välittämä kuva ja vanhemmilta sekä ystäviltä saatu tieto ovat vaikuttaneet vahvasti lasten käsityksiin poliisista.</p> <p>Poliisin työ muodostuu valvonta- ja hälytystoiminnasta, rikostutkinnasta ja ennalta estävästä työstä. Lasten kertomuksissa toistui rosvojen kiinni ottaminen ja putkaan toimittaminen, joka on tärkeä osa valvonta- ja hälytystoimintaa. Rikostutkintaan sisältyy haastateltujen lasten mukaan muun muassa rikospaikkojen tutkinta, johtolankojen etsiminen ja rosvojen kuulustelu. Poliisi valvoo liikennettä, vilkuttaa autosta lapsille levittäen positiivista kuvaa poliisista ja jakaa heijastimia. Edellä mainitut asiat ovat osa poliisin tekemää ennalta estävää työtä.</p> <p>Lapset toivat esille paljon eri asioita, joita poliisilta vaaditaan. Heidän mukaansa poliisilta vaaditaan ystävällistä ja rohkeaa luonnetta sekä nopeutta reagoida tapahtumiin. Poliisin täytyy erityisesti osata ajaa autoa ja ottaa rosvoja kiinni.</p>	
Sivumäärä	Tarkastuskuukausi ja -vuosi
26	Huhtikuu 2020
Avainsanat	
Lapset, poliisi, lasten käsitykset, ennalta estävä työ	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	2
2 KIRJALLISUUSKATSAUS.....	3
2.1 Poliisin työ.....	3
2.2 Poliisi osana Suomalaista yhteiskuntaa	3
2.3 Ennalta estävä työ lasten parissa	4
2.4 Lasten ajattelu.....	5
2.5 Lasten ympäristö ja vuorovaikutus.....	6
3 TUTKIMUSKYSYMYKSET	7
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	8
4.1 Kvalitatiivinen tutkimus	8
4.2 Haastattelu	8
4.3 Aineiston analysointi	11
4.4 Tutkimuseettiset asiat	11
5 TUTKIMUKSEN TULOKSET	12
5.1 Esikouluikäisten lasten kokemukset poliisista	12
5.1.1 Lasten omat havainnot poliisista.....	12
5.1.2 Mitä lapset ovat kuulleet poliisista	13
5.1.3 Median vaikutus lasten käsityksiin	13
5.2 Poliisin työ esikouluikäisten lasten näkökulmasta	14
5.2.1 Valvonta- ja hälytystoiminta.....	14
5.2.2 Rikostutkinta.....	15
5.2.3 Ennalta estävä työ	16
5.3 Poliisin ominaisuudet esikouluikäisten lasten näkökulmasta.....	17
5.3.1 Poliisiin liitettävät ominaisuudet	17
5.3.2 Poliisin osaaminen ja taidot	17
6 JOHTOPÄÄTÖKSET.....	18
6.1 Poliisin näkyvyys.....	18
6.2 Poliisin työ.....	20
7 POHDINTA.....	21
LÄHTEET	24
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Sisäministeriön vuosille 2019-2023 laatiman Poliisin ennalta estävän työn strategian eli Enskan mukaan asenteet poliisia kohtaan muodostuvat jo lapsuudessa. Lapsuuden kokemukset kohtaamisesta poliisin kanssa vaikuttavat siihen, millaisena poliisi myöhemmin aikuisuudessa koetaan. (Sisäministeriö 2018, 18.) Tutkimukset ovat kohdentuneet aiemmin pääasiassa aikuisten asenteisiin poliisia kohtaan, kun taas lasten näkökulmien tutkiminen on jäänyt vähäisemmälle huomiolle (Hurst & Frank 2000, 189).

Tämän Poliisiammattikorkeakoulun opinnäytetyön tarkoitus on selvittää esikouluikäisten lasten käsityksiä poliisista ja poliisin työstä. Opinnäytetyö on toteutettu kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena. Aineisto on kerätty haastattelemalla lapsia kahdessa Kuopion kaupungin alueella sijaitsevassa esikouluryhmässä. Haastattelut on äänitetty ja litteroitu, jonka jälkeen kerätty aineisto on analysoitu sisällönanalyysillä.

Tutkimuksen tavoitteena on tuottaa ymmärrystä esikouluikäisten käsityksistä ja kenties ennakkoluuloista poliisista sekä poliisin työstä ja saada tietoa, mistä lasten käsitykset ovat peräisin ja mikä niihin on vaikuttanut. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, onko lasten käsitykset poliisin työstä realistisia ja millaisessa valossa esikouluikäiset poliisin näkevät. Tutkimustulosten avulla poliisin tekemää ennaltaehkäisevää työtä ja yhteistyön toteutustapoja voidaan kehittää.

Poliisiammattikorkeakoulun opinnäytetöinä on toteutettu useampia poliisin ja lapsen kohtaamiseen liittyviä oppaita niin esitutkintaa kuin valvonta- ja hälytystyötä tekeville. Myös toiminnallisia opinnäytetöitä on toteutettu esimerkiksi liikennekasvatuksen tueksi päiväkotiiin sekä tutkimuksia nuorten näkökulmasta. Lasten käsityksiä poliisin työstä, etenkin pienempien lasten näkökulmasta, on tutkittu aiemmin hyvin vähän. Joitakin ulkomaisia tutkimuksia löytyy, mutta ne käsittelevät pääasiassa yli 10-vuotiaiden lasten asenteita poliisi kohtaan. Tämä opinnäytetyö käsittelee nimenomaan lasten ajatuksia ja käsityksiä poliisista ja poliisin työstä.

2 KIRJALLISUUSKATSAUS

2.1 Poliisin työ

Poliisille kuuluvat tehtävät on säädetty Poliisilain ensimmäisen luvun ensimmäiseen pykälään. Pykälässä mainittua oikeus –ja yhteiskuntajärjestyksen turvaamista voidaan pitää tietynlaisena yläkäsitteenä, joka pitää sisällään yleisin järjestyksen -ja turvallisuuden ylläpitämisen sekä rikoksien aiheuttamat toimenpiteet. Tämä kiteyttää hyvin poliisitoiminnan, sillä tämä käsite pitää sisällään suurimman osan poliisitoiminnasta. (Rantaeskola ym. 2014, 21-22.)

Termi yleinen järjestys -ja turvallisuus on melko vaikeasti määriteltävissä, sillä sen merkitys voi olla erilainen ajasta ja paikasta riippuen. Myös yhteiskunnan sekä yksittäisten kansalaisten moraalinen käsitys ja sen muuttuminen vaikuttavat määritelmään. Tällöin harkinta siitä, loukkaako jokin teko yleistä järjestystä -tai turvallisuutta jää yksittäisen lain noudattamista valvovan henkilön vastuulle. Toki lain noudattamista valvovan henkilön on otettava huomioon yhteiskunnan yleiset käsitykset, jolloin myös toiminnan pitää olla linjassa näiden käsitysten kanssa. (Rantaeskola ym. 2014, 21-22.)

Poliisille kuuluvat tehtävät on jaettavissa neljään osaan: valvonta –ja hälytystoimintaan, rikostorjuntaan, poliisin lupahallintoon sekä muihin poliisille kuuluviin tehtäviin. Valvonta –ja hälytystoiminta pitää sisällään yleisen järjestyksen sekä turvallisuuden ylläpitämistä. Rikostorjunta pitää sisällään rikosten ennalta ehkäisyä sekä niiden paljastamista, selvittämistä ja syyteharkintaan saattamista. Poliisin lupahallinnon tehtäviin kuuluvat erilaisten lupien myöntäminen sekä lupia edellyttävän toiminnan valvonta. Muihin poliisille kuuluviin tehtäviin kuuluu muun muassa kadonneen etsintä. (Helminen ym. 2012, 3-4.)

2.2 Poliisi osana Suomalaista yhteiskuntaa

Suomessa kansalaiset ajattelevat, että poliisi tekee työnsä hyvin ja myös luottamus poliisiin on korkealla tasolla. Varsinkin media on kanava, jota kautta kansalaiset saavat tietoa poliisista ja poliisin toiminnasta, kuten myös rikollisuudesta. Parhaimmillaan media voi helpottaa kansalaisia poliisitoimintaan kuuluvien kokonaisuuksien hahmottamisessa. Mahdollista on kuitenkin myös se, että mediassa on esillä jokin yksittäinen tapahtuma, joka on irrallaan asiayhteydestä ja täten vääristää kuvaa todellisesta poliisitoiminnasta. (Vuorensyrjä 2016, 172.)

Yksittäisen kansalaisen kuva poliisista voi muodostua koetuista kohtaamisista poliisin kanssa. Kansalaisten kohtaaminen poliisin kanssa tuottaa usein totuudenmukaisen kuvan poliisista, tosin yksittäisistä kohtaamisista syntynyt kuva on jokaiselle omakohtainen ja ylipäättään kuva poliisista hyvin tunnepitoinen. (Vuorensyrjä 2016, 172.)

Luottamus poliisiin on yksi seikka, minkä ansiosta Suomalainen poliisi on pystynyt toimimaan tehokkaasti, vaikka poliisien määrä Suomessa väestöön suhteutettuna on yksi Euroopan pienimmistä. Tästä syystä onkin tärkeää ylläpitää luottamusta poliisia kohtaan myös tulevaisuudessa ja osin sillä tavalla taata tehokkaan poliisitoiminnan edellytykset. (Sisäministeriö (2018, 6.) Kansalaisten luottamusta on mitattu Poliisibarometrin avulla. Vuoden 2018 Poliisibarometri osoittaa, että noin 95% Suomalaisista luottaa poliisiin joko melko -tai erittäin paljon. (Vuorensyrjä & Fagerlund 2018, 7.)

2.3 Ennalta estävä työ lasten parissa

Ennalta estävän työn seuraukset eivät yleensä näy heti, vaan usein vasta vuoden ja siitä pidemmän ajan kuluttua. Sen seurauksia on myös haastavaa arvioida, sillä ne voi näkyä esimerkiksi niin, ettei jotakin asiaa tapahdu. Poliisin tulosseuranta perustuu suurimmalta osin numeraalisiin tilastoihin ja vuosittaiseen seurantaan, joten ne eivät siltä osin tue ennalta estävän työn tulosten seurantaa. Ennalta estävään toimintaan on tärkeää, sillä se on kustannustehokas tapa luoda ja ylläpitää luottamusta poliisiin ja yksilöiden sekä yhteisöiden välillä. (Sisäministeriö 2018, 5-6.)

Sisäministeriö on laatinut Poliisin ennalta estävän toiminnan strategian vuosille 2019-2023. Poliisin ennalta estävän toiminnan kohteissa ja strategisissa linjauksissa ilmenee eri väestöryhmien turvallisuuden ja turvallisuuden tunteen vahvistaminen ennalta estävällä toiminnalla. Tähän sisältyy lasten, nuorten ja heidän vanhempiansa kanssa toimiminen. Poliisin läsnäolo, positiiviset kohtaamiset ja yhteistyö lisäävät luottamusta poliisiin ja lasten välillä. Strategian mukaan poliisin yhteistyötä varhaiskasvatukseen ja eri oppilaitoksiin lisätään, jotta poliisi tulee lapsille tutuksi. (Sisäministeriö 2018, 18-20.)

Ennalta estävää työtä on myös lähipoliisitoiminta. Lähipoliisit toimivat yleensä tietyissä osissa paikkakuntaa pyrkimyksenään tuoda näkyvyydellä turvallisuuden tunnetta sekä kohdata kansalaisia muutenkin, kuin rikosasian tai hälytystehtävän tiimoilta. Saman jo tutun

poliisin näkeminen säännöllisesti tietyllä alueella luo turvallisuuden tunnetta myös siksi, että alueella asuville ihmisille kyseinen lähipoliisi tulee tutuksi, samoin kuin ihmiset poliisille. (Niemi 2010, 52.)

Iso-Britanniassa tehdyssä tutkimuksessa selvisi, että 10-15-vuotiaista lapsista monet pelkäävät poliisia tai eivät luota poliisiin. Tulokset olivat samankaltaisia, vaikka kohtaamisia poliisin kanssa olisi ollut useampia. Ensikohtaaminen poliisin kanssa vaikuttaa lapsen asennoitumiseen poliisia kohtaan ja tulosten mukaan monella ensikohtaamisesta oli negatiivinen kokemus. Joillakin lapsilla oli kokemuksia poliisista koulun tai muiden yhteisöjen kautta. Näiden kohtaamisien oli todettu edistävän positiivisia asenteita poliisia kohtaan. (The All Party Parliamentary Group for Children 2014, 5-6.)

Poliisin työn näkökulmasta lasten kanssa tehtävään työhön pitäisi panostaa lisäämällä poliisien koulutusta ja sitä kautta asiantuntemusta lasten kohtaamiseen. Myös poliisin resurssien lisääminen on tärkeää, jotta lasten tarpeita pystyttäisiin havainnoimaan ja näihin tarpeisiin vastaamaan tehokkaammin poliisin toimesta. Panostaminen positiivisiin ensikohtaamisiin lasten kanssa on hyvin tärkeää. (The All Party Parliamentary Group for Children 2014, 22.) Pienetkin teot tai sanat poliisin työssä voivat näyttäytyä lasten silmissä merkittävinä ja vaikuttaa heidän asenteisiinsa pitkälle tulevaisuudessa.

2.4 Lasten ajattelu

Jean Piaget'n mukaan ajattelun kehityksen voi jakaa neljään eri vaiheeseen. Piaget'n mukaan kyseiset vaiheet etenevät lapsen kehityksessä samaan tapaan. (Nurmiranta ym. 2009, 34.)

Piaget'n mukaan ensimmäinen vaihe on 0-2-vuotiaana sensomotorinen vaihe, kun taas 2-7-vuotias lapsi on ajattelun kehityksen vaiheista toisella eli esioperationaalisella kaudella. Esioperationaalinen kausi on jaettu edelleen kahteen osaan, esikäsitteelliseen vaiheeseen sekä intuitiivisen ajattelun vaiheeseen. Näistä jälkimmäisessä vaiheessa lapsi on 4-7-vuoden iässä. (Nurmiranta ym. 2009, 34.)

Intuitiivisen ajattelun vaiheessa on tavallista, että lapsi hahmottaa kokonaisuuksien sijasta yksityiskohtia (Nurmiranta ym. 2009, 34). Lapsen ajattelu on sitoutunut vain omaan näkökulmaan (Nurmi ym. 2014, 24). Tällöin lapsi voi ihmetellä jotakin, minkä huomaaminen voi olla aikuiselle vaikeaa. Muita tunnusmerkkejä tästä kaudesta ovat

esineiden luokittelu jonkin ominaisuuden esimerkiksi koon tai värin mukaan sekä asioiden hahmottaminen sarjoina kuten palikoiden hahmottaminen koon mukaan. (Nurmiranta ym. 2009, 34.)

Lisäksi intuitiivisen ajattelun vaiheeseen kuuluu se, että suora havainto ohjaa päättelykykyä. Tästä syystä lapsi perustaa havaintonsa näköhavainnoille, eikä pysty hyödyntämään päättelyä apunaan. (Nurmiranta ym. 2009, 34-35.) Myös käsitykset poliisista ja poliisin toiminnasta voivat perustua vahvasti lapsen näkemien asioiden pohjalle.

2.5 Lasten ympäristö ja vuorovaikutus

Bronfenbrennerin bioekonominen malli kuvaa kehitystä prosessin, yksilön, ympäristön sekä ajan avulla. Bioekonomisen mallin mukaan kehitystä vie eteenpäin proksimaaliset prosessit. Proksimaalisilla prosesseilla tarkoitetaan vuorovaikutusta toisten ihmisten kanssa, mutta ne voivat tapahtua myös erilaisina päivittäin tapahtuvina leikki –tai ongelmanratkaisutilanteina. Näissä yhteyksissä lapsilla on mahdollisuus oppia uutta ja harjoittaa jo opittuja taitoja. Lasten erilaisilla yksilöllisillä ominaisuuksilla on havaittu olevan yhteys vuorovaikutuksen muodostamiseen ja toimintoihin, joihin lapsi hakeutuu. Tällaisia henkilökohtaisia ominaisuuksia voivat olla esimerkiksi sosiaalisuus, aktiivisuus tai varautuneisuus. Kehityksen kannalta tärkeää on myös palaute, jonka lapsi ympäristöltä saa. Joidenkin taitojen kohdalla kehitys voi olla merkittävästi suurempaa, jos lapsi saa omien lähtövalmiuksien sekä kiinnostuksen lisäksi ympäristöstään oppimista tukevaa palautetta. (Nurmi ym. 2014, 25.)

Bronfenbrennerin mukaan ympäristön ja lapsen välinen vuorovaikutus tapahtuu usealla eri tasolla. Nämä tasot ovat mikro-, meso-, ekso-, makro- ja kronosysteemi. Mikrosysteemillä tarkoitetaan lapselle lähintä elinympäristöä, jonka kanssa lapsi on vuorovaikutuksessa päivittäin. Tällaisia voivat olla esimerkiksi koti, päivähoito tai koulu sekä ystävät. (Nurmi ym. 2014, 25-26.)

Mesosysteemillä puolestaan tarkoitetaan mikrosysteemeihin kuuluvien tekijöiden yhteyksiä keskenään, kuten kodin yhteys päiväkotiin (Nurmi ym. 2014, 26). Eksosysteemillä tarkoitetaan lapsen kanssa välillisesti vuorovaikutuksessa olevia ympäristöjä. Tällainen voi olla esimerkiksi vanhempien työ, joka vaikuttaa lapsen kehitykseen epäsuorasti. (Nurmi ym. 2014, 26.)

Makrosysteemi koostuu yhteiskunnassa vallitsevista erilaisista laeista ja säädöksistä. Esimerkiksi yhteiskunnassa vallitsevat normit vaikuttavat lapsen kehitykseen sen eri ikä vaiheissa eri tavalla. Kronosysteemillä tarkoitetaan yksilön elämää historiallista aikaa. Kronosysteemin sekä makrosysteemien ilmiöihin kuuluvat esimerkiksi digiympäristöjen tuomat vaikutukset lasten oppimiseen ja ajankäyttöön tai väestön ikääntyminen. Tällaiset asiat heijastuvat lyhyellä tai pitkällä aikavälillä lapsen ja aikuisenkin elämään joko suoraan tai välillisesti. (Nurmi ym. 2014, 26.)

Media on nykyään läsnä myös lasten arjessa vaikuttaen lapsen tiedolliseen kehitykseen ja jopa identiteettiin sekä sosiaaliseen ja fyysiseen kehitykseen. Median vaikutukset lapseen vaihtelevat lapsen iän ja kehitysvaiheen mukaan. Media tarjoaa lapsille muun muassa identiteetin rakennusaineita sekä sisältöjä leikkeihin saatavan sisällön ollessa ikäkauteen sopivaa. Mediasta saatava sisältö voi olla myös negatiivista, sillä esimerkiksi väkivalta voi aiheuttaa lapsessa pelkoa ja runsaasti seurattuna jopa väkivaltaisia käyttäytymismalleja. (Salokoski & Mustonen 2007, 8.) Mediasta on saatavissa monenlaista sisältöä myös poliisista riippuen siitä, onko sisältöä saatu esimerkiksi uutisista vai lastenohjelmista.

3 TUTKIMUSKYSYMYKSET

Luottamus poliisiin luodaan jo varhain lapsuudessa ja lapsuuden kokemukset poliisista luovat pohjan myöhemmin aikuisuudessa asenteille poliisia kohtaan (Sisäministeriö 2018, 18). Yhtenä tutkimuskysymyksenä ja siten selvitettävänä asiana on lasten omat kokemukset poliisista.

1. Millaisia kokemuksia esikouluikäisillä lapsilla on poliisista?

Toinen tutkimuskysymys on lasten ajatukset poliisin työtehtävistä.

2. Millaista poliisin työ on esikouluikäisten lasten mielestä?

Kolmas tutkimuskysymys on kartoittaa lasten poliiseihin liittämiä ominaisuuksia.

3. Mitä ominaisuuksia poliisilta vaaditaan esikouluikäisten lasten mielestä?

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

4.1 Kvalitatiivinen tutkimus

Tutkimus on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus, koska tutkimuksella halutaan selvittää esikouluikäisten lasten käsityksiä poliisista. Tutkimusmenetelmä valitaan sen mukaan, millainen tutkimuskysymys on ja mitä tutkimuksessa halutaan selvittää (Hirsjärvi & Hurme 2015, 27). Laadullisella menetelmällä on nimenomaan tarkoitus kuvata, ymmärtää ja antaa tulkintoja tutkittavaan ilmiöön (Kananen 2017, 35). Vilkan (2015, 118) mukaan kvalitatiivisella tutkimuksella voidaan ottaa selvää tutkittavien omista kokemuksista ja kuvauksista aiheesta.

Laadullinen tutkimus mahdollistaa syvällisen ymmärtämisen tutkittavasta ilmiöstä ja tavoitteena onkin saada käsityksiä siitä, millä tavalla ihmiset näkevät ja kokevat ympärillään olevat ilmiöt (Kananen 2017, 35-36). Tässä tutkimuksessa ilmiönä on poliisin työ ja laadullisen tutkimuksen avulla voidaan saada selville, kuinka esikouluikäiset lapset näkevät ja kokevat sen. Laadullinen tutkimus on vuorovaikutusta tutkimuksen kohteen ja tutkijan välillä, jossa myös tutkija on tärkeässä osassa tutkimusta (Hirsjärvi & Hurme 2015, 23).

4.2 Haastattelu

Menetelmänä haastattelemine on vakiintunut osana lasten kuulemista ja heidän yhteiskunnallinen osallistumisensa on nykyään, ainakin länsimaissa, itsestään selvää. (Raittila ym. 2017, 313.) Tutkimusaineisto kerättiin haastattelemalla kahden eri esikouluryhmän lapsia. Haastattelut toteutettiin Kuopion kaupungin alueella esikouluryhmien tiloissa. Yhteensä haastatteluihin osallistui 29 lasta. Lapset saapuivat haastattelutilanteisiin päiväkodin henkilökuntaan kuuluvan aikuisen kanssa. Päiväkodin henkilökuntaan kuuluva henkilö oli jokaisessa haastattelussa läsnä loppuun asti. Tutkimukseen osallistuneet esikouluryhmät ovat valittu sattumanvaraisesti. Kaikille näiden esikouluryhmien lapsille on annettu mahdollisuus osallistua haastatteluihin, eli lapsia ei ole erikseen valittu esimerkiksi rohkeuden tai puheliaisuuden perusteella.

Lapset haastateltiin pääsääntöisesti pareittain, mutta joukossa oli myös kaksi kolmen lapsen ryhmää. Haastattelut toteutettiin pareittain tai kolmen ryhmässä, jotta lapset uskaltaisivat mahdollisimman hyvin kertoa ajatuksistaan. Pareittain tai ryhmässä haastattelemisessa on mahdollista, että lapset kuuntelevat toisten haastateltavien vastauksia ja vastaavat sitten itse

samoin. Vastausten kopioimista pyrittiin ennaltaehkäisemään vaihtamalla kysymysten välillä lasta, jolle kysymys esitetään ensimmäisenä. Näin jokainen lapsista sai vastata kysymykseen ensimmäisenä, jolloin vastausta ei voitu kopioida toiselta haastatteluun osallistuvalla.

Haastattelutilanteen alussa lapsilta kysyttiin muutamia kysymyksiä, jotka eivät liittyneet tutkimukseen, jotta lapset saivat ensin tutustua haastatteliijaan ja rentoutuivat tilanteessa. Lapsille kerrottiin myös ennen haastattelua haastattelun tarkoitus sekä mainittiin, että haastattelu äänitetään. Heille kerrottiin, että heitä haastattelee poliisiopiskelija. Haastattelu hetkellä haastattelijalla ei ollut poliisin virkapukua, eikä mitään muutakaan poliisiin liittyvää tunnustetta päällään. Alasuutarin (2005, 147) mukaan lapselle on tärkeää tehdä selväksi mitä tutkimus pitää sisällään, mikä on haastattelijan rooli ja mihin haastateltavan kertomia asioita käytetään. Myös tutkimuseettisesti tämä on tärkeää, eikä vain lapsen vanhempien kanssa asian huolellinen läpikäynti riitä.

Maarit Alasuutarin mukaan kvalitatiivinen haastattelemineen on tuonut mahdollisuuden saada lasten äänen kuuluviin sekä heidän näkökulmansa asioihin. Lapsen haastattelemiseen liittyen pelkästään lapsen itsensä suostumus ei riitä, lainsäädännöllisten ja tutkimuseettisten syiden takia tutkimukseen osallistumisesta sovitaan aina lapsen vanhempien kanssa (Alasuutari 2005, 145-147). Lasten kohdalla itse haastattelutilanteet menevät harvoin juuri suunnitelmien mukaisesti. Tästä syystä valmistautuminen haastatteluun kannattaa tehdä erityisen huolellisesti. Valmistautumisvaiheessa on hyvä miettiä haastatteluun liittyviä käytännöllisiä sekä sisällöllisiä asioita ja niiden järjestelyä. (Raittila 2017, 315.) Haastatteluihin valmistautuminen piti tätä tutkimusta tehdessä sisällään valmiiksi mietityt haastattelukysymykset, jotka haastatteluissa esitettiin kaikille haastatteluihin osallistuneille lapsille. Jokainen haastatteluhiin osallistunut lapsi sai vuorollaan vastata kaikkiin ennalta suunniteltuihin kysymyksiin.

Alle 7-vuotiaiden lasten haastattelussa haasteellista on usein lapsen keskittymisen suuntaaminen ja ylläpitäminen haastattelun aiheessa. 6-vuotiailla lapsilla ilmenee myös vielä vaikeuksia ilmaista itseään ja sanoittaa ajatuksiaan, mikä voi vaikeuttaa haastattelutilanteita ja aineiston keruuta. (Aldridge & Wood 1998, 13.) Suurin osa tutkimukseen osallistuneista lapsista jaksoi keskittyä hyvin koko haastattelun ajan ja he vastasivat suurimmalta osin esitettyihin kysymyksiin. Joissakin yksittäisissä haastatteluissa oli havaittavissa hieman kuiskimista lasten välillä, mutta se loppui, kun heitä pyydettiin keskittymään ja kertomaan

ajatuksistaan omalla vuorollaan. Näitä haastatteluja suoritettaessa lapsilla ei ollut leluja tai mitään muitakaan tavaroita käsissään, ettei keskittyminen suuntautuisi niihin. Haastattelut pyrittiin pitämään kohtalaisen lyhytkestoisina, että lapset jaksaisivat keskittyä koko haastattelun ajan. Haastattelut kestivät noin 15-20 minuuttia ja kolmen ryhmässä suoritettujen haastattelut hieman kauemmin.

Haastattelut toteutettiin teemahaastatteluina. Teemahaastattelussa muodostetaan tutkimusongelmasta teemat, joita haastattelussa käsitellään. Haastattelussa pyritään siihen, että haastateltava saa antaa oman näkemyksensä jokaiseen teemaan. (Vilkkä 2005, 102.) Haastattelu etenee ennalta määriteltyjen teemojen pohjalta, joiden tukena esitetään haastattelun edetessä tarvittaessa tarkentavia kysymyksiä (Tuomi & Sarajärvi 75). Haastatteluihin osallistuneet lapset vastasivat pääsääntöisesti hyvin esitettyihin kysymyksiin, mutta joidenkin lasten kohdalla täytyi esittää useampia jatkokysymyksiä, jotta lapsi kertoisi mahdollisimman paljon ajatuksistaan.

Haastattelut tallennettiin äänittämällä. Laadullisessa tutkimuksessa kerätty aineisto on saatava tutkittavaksi tekstimuotoon. Tätä aineiston tekstimuotoon muuttamista kutsutaan litteroinniksi. Haastattelut litteroitiin sanatarkasti. Litteroinnissa aineisto muutetaan analysoitavaan muotoon ja samalla tutkijan ja tutkimusaineiston välinen vuoropuhelu lisääntyy. Litteroinnin on vastattava haastateltavien lausumia ja merkityksiä tarkoin. Tällä tarkoitetaan sitä, että haastateltavien kertomia asioita ei saa muokata, eikä muuttaa. Tästä johtuen litteroinnilla on myös merkitystä tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa. (Vilkkä 2005, 115-116.) Äänitettyä aineistoa kertyi tässä tutkimuksessa lähes neljä ja puoli tuntia. Litteroituna sama aineisto on noin 60 sivua.

Haastatteluihin oli yllättävän paljon halukkuutta lasten osalta, joten ennalta suunniteltu haastattelujen määrä kasvoi melkein kaksinkertaiseksi. Lasten halukkuutta osallistua haastatteluihin on mahdollisesti lisännyt tieto, että haastattelujen aiheena on poliisin työ, mikä puolestaan saatetaan kokea jännittäväksi, mutta myös mielenkiintoiseksi aiheeksi. Runsas osallistumishalukkuus voi johtua myös lasten vanhempien aktiivisuudesta suostumuksien osalta.

4.3 Aineiston analysointi

Haastatteluin kerätty aineisto on analysoitu sisällönanalyysillä. Sisällönanalyysiä voidaan käyttää monenlaisissa laadullisissa tutkimuksissa aineiston analyysimenetelmänä. Olennaista sisällönanalyysiä tehdessä on tarkkaan määritellä mitä asioita tutkija haluaa aineistostaan nostaa esiin. Nämä kiinnostusta herättävät asiat merkitään ja eriytetään aineistosta, jotta käytettävä aineisto voidaan myöhemmin luokitella tai teemoitella. Aineistosta saattaa löytyä jotain muutakin kiinnostavaa, mutta olennaista on käsitellä asioita, jotka liittyvät valittuun teemaan. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 92.)

Kerättyä aineistoa analysoitiin tutkimuskysymysten avulla. Ensin aineistosta kerättiin tutkimuskysymysten avulla niihin sopivia ilmauksia. Ilmaukset pelkistettiin, ryhmiteltiin ja järjesteltiin kategorioiksi. Pelkistetyistä ilmauksista etsittiin samankaltaisuuksia, joiden mukaan niitä yhdisteltiin. Tuomen ja Sarajärven (2009, 110) mukaan ryhmittelyssä alkuperäisilmaukset käydään tarkasti läpi yhdistäviä asioita etsien. Ryhmittelyn vaihe analyysissa oli selkeä, sillä lasten käyttämistä ilmauksista löytyi paljon samankaltaisuuksia. Tämän jälkeen aineistosta valikoitu tieto muodostetaan teoreettisiksi käsitteiksi, joilla saadaan vastaus tutkimuskysymyksiin (Tuomi & Sarajärvi 2009, 111-112).

4.4 Tutkimuseettiset asiat

Aarnoksen (2015, 165) mukaan lapsia tutkiessa on tärkeintä muistaa huolehtia tutkimuksen etiikasta sekä lapsiystävällisyydestä. Lapsilta on kysyttävä suostumus ja näin varmistaa, että lapsi on halukas osallistumaan tutkimukseen. Lisäksi lapsen vanhemmille on informoitava vähintäänkin siitä, että mihin tutkimukseen heidän lapsiaan ollaan pyytämässä. Tässä tutkimuksessa kaikki esikouluryhmien lapset saivat mahdollisuuden osallistua haastatteluun, mikäli heidän huoltajiltaan saatiin siihen lupa. Kaikki ryhmien lapset eivät osallistuneet haastatteluihin, sillä osa lapsista ei itse halunnut osallistua tai heillä ei ollut lupaa siihen. Joidenkin lasten huoltajilta ei saatu allekirjoitettua suostumuslomaketta haastattelupäivään mennessä.

Tämän tutkimuksen toteuttamista varten on pyydetty kirjallinen lupa Kuopion kaupungin kasvatusjohtajalta. Tämän jälkeen oltiin yhteydessä kaupungin alueella sijaitseviin esikouluryhmiin, joista kahden kanssa sovittiin haastattelujen toteuttamisesta heidän tiloissaan. Esikouluryhmien lapsien vanhemmille on annettu esikouluryhmän henkilökunnan toimesta ennalta tekemäni suostumuslomake, jossa on kerrottu tutkimukseen liittyvistä

asioista kuten sen tarkoituksesta sekä lasten anonymiteetistä sekä aineiston hävittämisestä tutkimuksen valmistuttua.

Lasten mitään henkilötietoja ei käsitellä millään tavalla tässä opinnäytetyössä. Kaikki sellaiset tiedot, jotka voisi yhdistää johonkin tiettyyn lapseen esimerkiksi nimen tai sukupuolen osalta on jätetty opinnäytetyötä pois. Haastattelut äänitettiin ja aineistoin litteroinnin valmistuttua äänitteet on poistettu pysyvästi laitteesta, johon ne oli äänitetty. Litterointi on tehty tietokoneella ja nämäkin tiedostot on poistettu pysyvästi kyseisestä tietokoneesta.

5 TUTKIMUKSEN TULOKSET

5.1 Esikouluikäisten lasten kokemukset poliisista

Lapsilla oli monenlaisia kokemuksia poliisista. Aineistosta kävi ilmi, että moni lapsi oli nähnyt poliisin ja useimmat olivat kuulleet muilta jotakin poliisista. Lasten kokemukset poliisista olivat myös kiinteästi yhteydessä mediaan. Lasten vastauksista oli havaittavissa, että kokemukset muovaavat vahvasti heidän käsityksiään poliisin työstä.

5.1.1 Lasten omat havainnot poliisista

Tutkimukseen osallistuneista lapsista 26 mainitsi nähneensä poliisin vähintään kerran. Tutkimukseen osallistuneista siis vain kolme lasta ilmoitti, etteivät he ole ikinä nähneet poliisia. Useampi lapsi oli myös kohdannut poliisin jossakin, esimerkiksi poliisiasemalla käynnin, kaupassa tapaamisen yhteydessä ja moni oli joutunut tilanteeseen, jossa poliisia tarvitaan apuun.

”Mun isovelille ostettiin semmonen frog bike ni se hävis, ku se oli pyöräilly sillä kaverin luo ni se hävis siitä pihasta. Se oli lukittu kyllä.”

Kaikki poliisin henkilökohtaisesti kohdanneet lapset olivat saaneet positiivisen kuvan poliisista. Selvästi suurin osa poliisin nähneistä lapsista kertoi nähneensä poliisin liikenteessä, joko poliisiautossa tai sen välittömässä läheisyydessä. Poliisin näkeminen autossa tai liikenteessä ylipäättään on toki yleistä, sillä poliisi liikkuu paljon autolla. Poliisin tai poliisiauton näkeminen keskustan alueella tai sen välittömässä läheisyydessä nousi selvästi esiin lasten vastauksissa.

”Näin, et se siitä ajo ohi rosvoa takaa. Niin siellä meni roiston perässä se poliisi ja oli antamassa roistolle sakot. Ja selliin!”

5.1.2 Mitä lapset ovat kuulleet poliisista

Useimmat lapsista kertoivat haastattelussa, että he ovat kuulleet poliisista jotakin vanhemmilta, kavereilta tai televisiosta. Lasten haastatteluja tarkastellessa on havaittavissa myös se, että käsitys poliisin työtehtävistä oli realistisempi, jos lapsi kertoi keskustelleensa poliisista jotakin vanhempiensa kanssa. Muutamille haastatteluihin osallistuneille lapsille oli muodostunut kuva poliisista vahvasti sen perusteella, mitä vanhemmat olivat lapselleen poliisista kertoneet. Ne lapset, jotka kertoivat, että he ovat keskustelleet poliisista vanhempiensa kanssa kertoivat myös seikkaperäisesti, että mitä heidän vanhempansa olivat heille poliisista kertoneet.

”Mun isi on ainakin kertonu sen, että ne oli niinku tosi paljon ollu niitä poliiseja siinä ehkä kaks poliisia ja joku yks rosvo ja sit vartija ja kaupan täti. Se oli ryöstäny jotai kaupasta.”

Näiden lasten vanhemmat olivat kertoneet lapsilleen asioita, joita poliisi oikeasti tekee ja nämä asiat olivat myös jääneet lasten mieleen. Joidenkin lasten vastauksista oli havaittavissa, että he olisivat halunneet tietää enemmän poliisista ja poliisin tekemisistä. Eräs lapsi mainitsikin harmissaan, että hänen vanhempansa eivät ole kertoneet hänelle enempää, kuin mitä hän haastattelussa kertoi. Lasten vastauksista on havaittavissa selvä yhteys mikrosysteemin eli lapselle lähimmän ympäristön ja lasten ajatusten välillä.

5.1.3 Median vaikutus lasten käsityksiin

Aineistosta on vahvasti havaittavissa, että lapset ovat nähneet ja kuulleet poliisista asioita mediasta. Muutama lapsi kertoi suoraan kuulleensa televisiosta jotain poliisista. Pari lasta oli kuullut uutisista jotakin poliisista tai poliisin toiminnasta.

”Uutisista, että siellä on ollu poliisista ja pahiksista.”

Haastatteluissa esiin nousi myös tapaus Kuopion kouluhyökkäyksestä, joka oli hiljattain runsaasti mediassa esillä valtakunnallisesti. Muutamakin lapsi kertoi haastatteluissa kuulleensa tapauksesta.

”Hermannin lähellä oli yks tullu sinne luokkahuoneeseen miekan kanssa.”

Muutama haastatteluihin osallistuneista lapsista kertoi kuulleensa tai nähneensä jotakin poliisista televisiosta, mutta nämä asiat, eivät juurikaan liittyneet todelliseen poliisitoimintaan. Aineistosta voi havaita lasten katsoneen poliisiaiheisiä lastenohjelmia tai jotain muita ohjelmia, joissa poliisin toimintaa ei välttämättä kuvata kovinkaan realistisesti. Nykyään myös erilaiset pelit vaikuttavat lasten käsityksiin poliisin työstä.

”Jos se rosvo on menny vaikka vuorelle, sillä on semmoset imukuppikengät ja imukuppihanskat.”

5.2 Poliisin työ esikouluikäisten lasten näkökulmasta

Lasten vastauksien perusteella poliisin työ jakautuu kolmeen isompaan kokonaisuuteen. Näitä ovat valvonta –ja hälytystoiminta, rikostutkinta sekä ennalta ehkäisevä työ. Jotkut lasten esiin tuomista asiat kuuluvat myös useampaan isompaan kokonaisuuteen. Seuraavaksi lasten ajatuksia käsitellään jaoteltuna näihin kokonaisuuksiin.

5.2.1 Valvonta- ja hälytystoiminta

Lapset toivat runsaasti esille asioita, joista muodostuu valvonta- ja hälytystoiminnan kokonaisuus. Valvonta- ja hälytystoimintaan liittyvät asiat toistuivat aineistossa eniten. Esikouluikäisten lasten käsitykset poliisin työstä ovat vahvasti yhteydessä rosvoihin kohdistuviin toimenpiteisiin. Lähes kaikki tutkimukseen osallistuneet mainitsivat, että poliisin työhön kuuluu rosvojen kiinniottaminen. Rosvojen etsiminen, vartioiminen ja toimittaminen vankilaan ovat lasten mielestä poliisin työtehtäviä.

”Poliisit heittää kaikkia rosvoja putkaan ja sitten tuonne lähtee ajaa niitä takkaa, jos ne ei vaan pääse niin pitkälle, kun moottoritiellä ne autot ajaa jonnekki”

Aineistosta käy ilmi, että lasten mielestä poliisi käyttää rikoksen tehneiden kiinniottamisessa apunaan käsirautoja. Käsirautojen lisäksi lapset mainitsivat, että poliisi käyttää työssään pyssyä, radiopuhelinta, pamppua sekä sähköpyssyä.

”Noo käsiraudat ja on yhdessä yhen kerran puhunu semmosesta, millä voi antaa sähköiskun, joka näyttää pyssyltä.”

Lisäksi lasten mielestä poliisi toimii liikenteessä menemällä kolaripaikoille auttamaan, ohjaamalla tarvittaessa liikennettä ja antamalla ylinopeutta ajaville sakot. Suurin osa lapsista oli sitä mieltä, että poliisi on töissä päivällä ja noin puolet sitä mieltä, että poliisi on töissä myös aamulla, illalla ja yöllä. Muutamat haastatteluihin osallistuneista lapsista olivat myös sitä mieltä, että poliisi on silloin töissä, kun poliisille on tarvetta.

Lapset yhdistävät poliisiin voimakkaasti sinisen värin. Melkein kaikki tutkimukseen osallistuneista mainitsi, että poliisilla on siniset vaatteet. Aineistosta kävi ilmi, että lapset ovat havainneet vaatetuksen värin nähdessään poliisin.

”Niillä on sellanen sininen lippis, jossa on se poliisin virkamerkki kuva. Sitten se samanvärinen sininen takki, jossa on semmonen vyö, jossa on aseita.”

Haastatteluihin osallistuneilla lapsilla oli selvä näkemys, että poliisi tekee yhteistyötä ennen kaikkea toisten poliisien kanssa. Monet lapsista olivat sitä mieltä, että poliisit liikkuvat yleensä toisten poliisien kanssa ennemmin, kuin yksin. Lapset toivat haastatteluissa esiin myös poliisikoiran, jonka avustuksella poliisit löytävät rosvot helpommin. Haastatteluihin osallistuneista lapsista muutama oli myös sitä mieltä, että poliisi tekee yhteistyötä myös vartijoiden, palomiesten ja ensihoitajien kanssa. Eräs lapsista jopa kertoi nähneensä tilanteen, jossa poliisi juoksee vartijan kanssa rosvon perässä.

5.2.2 Rikostutkinta

Aineistosta nousi esiin asioita, jotka liittyvät rikostutkinnassa tehtävään työhön. Eniten lasten vastauksissa rikostutkintaa silmällä pitäen nousee esiin kuulustelu. Lasten mukaan on poliisin tehtävä selvittää rikoksia ja tutkia kuka on rosvo ja mitä rosvo on tehnyt.

”No et ne tutkii rikokseja, jos ne saa ne rikoksen tekijät kiinni. Sit ne laittaa ne sellii, sit ne kertoo, miten pitkäks ajaks ne on siellä sellissä.”

”Ne tutkii onks ne rosvot tehny jotain väärin, tai onks ne satuttanu joitai. Ja ne tutkii, et kuka se rosvo on ollu, ja kuka se tekijä on ollu, ja onks sillä ollu jotai asetta. Ja sitten et ne tutkii, et jos, et huijjaaks rosvot, et huijjaako ne, et ne ei ois tehny mitään pahoja asioita.”

Lasten mukaan poliisi tutkii myös rikospaikkoja ja sieltä löytyviä johtolankoja. Lapset toivat esille joitakin työvälineitä, joita poliisi tarvitsee tutkinnassaan.

”Ehkä joku suti...Jos joku on muka yrittänyt peittää jäljet, ni sitten sillä voi kai jotenki tehdä.”

Poliisiasema nousi lasten keskuudessa suosituimmaksi vastaukseksi siihen, missä poliisi työtään tekee. Lasten mukaan poliisiasemalla poliisi tekee työtään tietokoneella ja katselee ikkunasta, mitä ulkona tapahtuu.

5.2.3 Ennalta estävä työ

Lasten mielestä poliisin työhön kuuluu olennaisena osana ihmisten auttaminen esimerkiksi tilanteessa, jossa joltakin on jäänyt avaimet kotiin tai jos aikuisille on tullut riitaa. Useilla haastatteluihin osallistuneista lapsista oli jäänyt mieleen jokin positiivinen asia tilanteesta, jossa poliisi on ollut läsnä. Haastatteluissa kaksi lasta toi esille, että poliisi voi työtehtäviensä ohessa antaa heijastimen, jos jollakin ei sellaista ole.

”Jos lapsi on vaikka kyydissä moottorikelkassa ja sillä ei oo vaikka heijastinta ja ne ajais pimeällä ni sitten poliisi vois vaikka antaa sille poliisiheijastimen.”

Poliisi näkyy lasten silmissä positiivisella tavalla myös poliisiautolla ajaessaan ja katukuvassa näkyessään. Eräs lapsi kertoi, että poliisi oli ajanut hänen ohitse ja vilkuttanut hänelle.

”No se ajoi päiväkodin pihan aijan ohi ja vilkutti minulle.”

Poliisin näkökulmasta tämä voi olla pieni ja yksinkertainen asia, mutta lapselle se oli välittänyt positiivisen ja ystävällisen kuvan poliisista. Muutama haastatteluihin osallistunut lapsi mainitsi, että poliisi tekee yhteistyötä ulkopuolisten ihmisten kanssa eri tavoin ja pitää huolta, että järjestys pysyy yllä ja rikoksia ei tapahdu.

5.3 Poliisin ominaisuudet esikouluikäisten lasten näkökulmasta

Kerätyn aineiston perusteella poliisilta vaaditaan työhön soveltuvaa luonnetta sekä tiettyjä taitoja ja osaamista. Ominaisuuksien osalta aineistossa esiintyy hyvin paljon eri käsitteitä ja erilaisia kuvailuja, mutta niissä oli hyvin paljon yhtäläisyyksiä.

5.3.1 Poliisiin liitettävät ominaisuudet

Erilaisia poliisilta vaadittavia luonteenpiirteitä on lasten vastauksissa havaittavissa paljon. Vastauksissa oli kuitenkin paljon yhtäläisyyttä siinä, miten lapset kuvailivat poliisilta vaadittavaa luonnetta. Haastateltujen lasten mielestä poliisin tulee olla valpas, vastuullinen ja tarkka. Poliisi ei saa olla laiska.

“Poliisi on sen takia turvallinen, kun, no poliisi on myös lasten ystävä.”

Kaikki aineistossa poliisiin liitetyt ominaisuudet ovat positiivisia. Lapset kuvailivat poliisia kiltiksi, auttavaiseksi ja iloiseksi. Poliisi nähdään lasten silmissä ihmisiä auttavana ja tärkeänä hahmona, johon voi luottaa.

”No aika semmonen ilonen ja auttavainen.”

5.3.2 Poliisin osaaminen ja taidot

Erilaisten luonteenpiirteiden lisäksi lapset kuvailivat poliisin osaamista sekä taitoja, joita poliisilta vaaditaan. Poliisin tulee osata toimia monenlaisissa tilanteissa, joita hän voi työssään joutua kohtaamaan. Poliisilta vaaditaan osaamista auttaa ihmisiä erilaisissa ongelmatilanteissa.

”Jos on vaikka torilla eksynyt vanhemmista, ni jos näkee poliisin, ni voi poliisille sanoa, että mä oon eksynyt vanhemmista, ni poliisi voi siinä asiassa auttaa.”

Lasten mukaan poliisin täytyy osata ajaa poliisiautoa. Tämä taito tuli esille jokaisessa haastattelussa. Poliisin ajotapaan lapset liittävät pääasiassa kiireen ja kovan vauhdin. Lisäksi lasten mielestä poliisin täytyy olla aina valmiina lähtemään tehtävälle ja siirtymään paikalle nopeasti.

“Osata ajaa poliisiautoa ja pitää osata pitää puolensa ja pitää rohkeasta sitten pimmeessä.”

Lapset nostivat esille myös poliisille tärkeän taidon ottaa rosvoja kiinni. Poliisin tulee pystyä juoksemaan nopeasti, jotta rosvojen kiinniottaminen on mahdollista eikä poliisi saa luovuttaa helposti. Nopeus on tärkeä ominaisuus, joka liittyy lasten mielestä moneen eri poliisin työtehtävään. Poliisiin liitettiin myös muita vaadittavia fyysisiä ominaisuuksia nopeuden lisäksi, kuten voima.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

6.1 Poliisin näkyvyys

Esikouluikäisten lasten käsitykset poliisista nojaavat vahvasti siihen, mitä he ovat itse nähneet. Melkein jokainen haastatteluihin osallistuneista lapsista kertoi nähneensä joskus poliisin. Pääsääntöisesti on hyvä, että poliisi on näkyvillä ja lasten silmissä pienilläkin asioilla voi olla iso merkitys.

Lasten näkökulmasta poliisia leimaa sininen väri. Jokainen haastatteluihin osallistunut lapsi mainitsi, että poliisilla on siniset vaatteet päällään. Sininen onkin juuri se väri, mistä poliisin tunnistaa, sillä selvästi suurin osa poliisin vaatteista ovat väriltään sinisiä. Aineistosta oli myös havaittavissa se, että poliisi näkyy nimenomaan autolla liikkeessaan. Tästä herääkin kysymys, pitäisikö poliisin näyttäytyä enemmän myös jalkaisin, ulkona autosta. Toisaalta esimerkiksi tehtäville menemisen yhteydessä poliisi liikkuu autolla ja näkyy samalla laajalla alueella. Muutama haastatteluihin osallistuneista lapsista mainitsi, että he ovat nähneet poliisin ajamassa hälytysajoa. Tämän lapset yhdistivät siihen, että poliisi ajaisi rosvoa takaa. Toki tämäkin on täysin mahdollista, mutta poliisi ajaa hälytysajoa muistakin syistä, kuin rosvojen kiinni saamiseksi.

Tutkimukseen osallistuneista lapsista kolmea vaille kaikki olivat ainakin kerran nähneet poliisin. Näinkin pieni asia, kun ohi ajavan poliisiauton havaitseminen kuitenkin luo mahdollisesti turvallisuuden tunnetta sekä tietoisuutta siitä, että poliisi on läsnä. Myös poliisiorganisaation kannalta on hyvä asia, että poliisi näkyy katukuvassa, sillä poliisin läsnäolo torjuu rikollisuutta. Tosin suurin osa tutkimukseen osallistuneista lapsista ilmoitti, että oli nähnyt poliisin nimenomaan autossa. Vaikka poliisi ajoneuvoilla liikkuukin, niin silti olisi myös tärkeää välillä nousta pois autosta ja jalkautua ihmisten pariin.

Lasten käsitysten erilaisuus herättää kysymyksen siitä, että mistä lapset ovat käsityksensä poliisista saaneet. On mahdollista, että joitakin lapsia on peloteltu poliisilla, sillä eräs lapsi mainitsi, että poliisi voi tulla leikkipaikalle vahtimaan, jos joku on varastanut leluja. Jokaisella tutkimukseen osallistuneella lapsella oli selvästi jonkinlainen käsitys poliisista, oli se sitten realistinen tai vähemmän realistinen. Jotkut lapsista mainitsivat kuulleen poliisista vanhemmilta, kun taas toiset kertoivat kuulleen tai nähneensä jotain televisiosta. Muutamat olivat kohdanneet poliisin aikaisemmin ihan konkreettisesti esimerkiksi käymällä poliisiasemalla. Poliisiasemalla käyneet lapset olivat tehneet käyntinsä aikana paljon erilaisia havaintoja. Eräs lapsi muun muassa sanoi, että poliisiasemalla on paljon huoneita. Käynti poliisiasemalla onkin lapselle varmasti mieleenpainuva kokemus, jollaisia voisi toteuttaa mahdollisesti useamminkin.

Televisiosta tai muista viestintäkanavista voi saada hyvinkin erilaisia käsityksiä poliisista. Mikäli lapsi on saanut käsityksensä mediasta lapsen käsitys voi olla oikeastaan millainen tahansa, sillä internetissä on monenlaisia kuvia ja videoita. Uutisissa kerrotaan usein jotain poliisin toiminnasta, mutta esikouluikäiset lapset katselevat varmasti enemmän lapsille suunnattuja ohjelmia, kuten piirrettyjä. Uutisista saatu kuva poliisista on varmastikin realistinen, mutta lastenohjelmissa poliisilla voi olla jopa yliluonnollisia kykyjä. Toisaalta lastenohjelmissa poliisi näyttäytyy toisinaan hullunkurisena ja epärealistisena. Muutamakin lapsi kertoi haastatteluissa, että poliisilla on tähti eripuolilla vaatetustaan. Monessa lastenohjelmassa poliisilla on nimenomaan tähti jossakin osassa vaatetustaan, sen sijaan Suomen poliisin vaatetukseen ei kuulu tähtiä.

On syytä muistaa se, että myös poliisin oma toiminta voi vaikuttaa lasten ja ylipäättään kaikkien kansalaisten käsityksiin poliisista. Lapsille muodostunut positiivinen kuva poliisista voi helpottaa poliisia myös tulevaisuudessa, sillä se voi vähentää negatiivista

suhtautumista poliisia kohtaan myös myöhemmällä iällä. Poliisin tekemä työ lasten parissa on tärkeä osa poliisin ennalta estävää toimintaa.

6.2 Poliisin työ

Käsitykset poliisista vaihtelevat lasten välillä huomattavasti. Tähän vaikuttaa läheisesti se, mistä lapsi on tietouttaan poliisista ja poliisin toiminnasta saanut. Muutamilla haastatteluihin osallistuneista lapsista oli ikään suhteutettuna yllättävänkin paljon tietoa siitä, mitä poliisi oikeastikin tekee. Tästä esimerkkinä eräs lapsi, joka kertoi, että poliisi odottaa tehtäviä hätäkeskuksesta ja saa ne tietoonsa radiopuhelimen kautta. Samainen lapsi mainitsi myös, että poliisi on vesillä ja valvoo, että veneilijöillä on pelastusliivit. Toisaalta muutamilla lapsilla käsitys poliisista oli hyvinkin erilainen ja jopa epärealistinen.

Lasten käsitykset poliisin työstä on vahvasti sidoksissa rosvoihin. Lasten ajatukset siitä, että poliisi ottaa rosvoja kiinni on ihan looginen, mutta tämä on siitä huolimatta vain osa poliisin työtä. Monet lapsista ovat kuitenkin tietoisia myös siitä, että toiminta rosvon kanssa jatkuu kiinniottamisen jälkeenkin. Lapset yhdistivät rosvojen kiinniottoon voimakkaasti myös vankilaan viemisen sekä rosvojen vahtimisen vankilassa. Poliisi tekee tiiviisti yhteistyötä vankiloiden ja siellä työtään tekevien vanginvartijoiden kanssa, mutta poliisin työkuvaan ei kuulu rosvojen vartiointi vankilassa. Epäselvää tosin on tarkoittavatko lapset poliisivankilaa, jotka sijaitsevat yleensä poliisiasemien yhteydessä. Kiinniotetut viedään yleensä juuri poliisivankilaan, ei suoraan vankilaan.

Poliisin työhön kuuluu paljon sellaisiakin tehtäviä, joista lapset eivät haastatteluissa puhuneet mitään. Poliisi esimerkiksi etsii kadonneita henkilöitä ja tekee kuolemansyöntutkintaa. Lasten vastauksissa toistui vahvasti rosvoille tehtävät toimenpiteet, mutta toisaalta poliisityön ydin lienee juuri jo tapahtuneiden rikosten selvittämisessä.

Lasten mielikuvitus on osa lapsen maailmaa ja ajattelua. Lapsi perustaa päätelmiään erilaisista asioista näkemänsä pohjalle ja havainnoi ympärillä olevia asioita esimerkiksi muotojen tai värien mukaan, mutta lapsi voi käyttää asioissa myös mielikuvitusta. Mielikuvitus vaikuttaa myös tätä kautta lasten käsityksiin poliisista ja poliisin toiminnasta, mikä näkyi vastauksissa erityisesti lasten innostuessa kertomaan jostain tapahtumasta tarkemmin. Myös liioittelu näkyi lasten kertomuksissa mielikuvituksen ottaessa vallan.

“Jos olis yks tuommonen pikku hiiri mukana, tuommonen poliisi pikkuhiiri sitten se voi auttaa isompia näkemään.”

”Tossa päiväkodin pihalla, siinä oli nainen, jota oli saanu sakot ja se meinas mennä vankilaan ja siltä lähti ajokortti ja se meni vankilaan ja sen auto meni takasin autokauppaan.”

Lasten kuvaukset poliisilta vaadittavista ominaisuuksista ovat sellaisia, jotka ovat tosielämässäänkin tarpeellisia poliisille ja tätä kautta menestyksekkäälle poliisitoiminnalle. Lapset kuvailivat ihannoivaan sävyyn poliisia muun muassa rohkeaksi. Eräs tutkimukseen osallistuneista lapsista mainitsi haastattelussa ihannoivasti, miten poliisin virkamerkkit kiiltävät sekä toinen mainitsi iloisesti, miten poliisi oli vilkuttanut hänelle ajaessaan autolla ohi. Ystävällisyys on lasten mielestä tärkeä poliisin tärkeä ominaisuus ja lapset, jotka ovat poliisin joskus tavanneet, pitävät poliiseja pääasiassa ystävällisinä. Lasten mielestä poliisin työhön liittyy olennaisesti myös vauhti ja vaaralliset tilanteet.

7 POHDINTA

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää lasten käsityksiä poliisin työstä. Tutkimuksessa onnistuttiin keräämään tietoa sen tavoitteiden mukaisesti. Tutkimusmenetelmänä kvalitatiivinen tutkimus oli tavoitteen kannalta tarkoituksenmukainen tapa toteuttaa tutkimus. Teemahaastatteluilla saatiin kerättyä laaja aineisto, jonka avulla saatiin vastaukset haluttuihin tutkimuskysymyksiin. Sisällönanalyysillä löydettiin tutkimuksen kannalta oleelliset asiat aineistosta.

Tutkimus on toteutettu niin, että jokaisessa vaiheessa on otettu huomioon tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys. Nämä seikat korostuvat yhä enemmän, koska tutkimuksen kohteena on pienet lapset. Tutkimuksen toteutukseen kysyttiin lupa, lasten vanhemmilta saatiin luvat haastatteluihin ja lapset olivat vapaaehtoisesti mukana haastatteluissa yhdessä heille tutun aikuisen kanssa. Haastatteluäänitteet tuhottiin litteroinnin jälkeen, eikä yksittäisiä lapsia voi tunnistaa tutkimuksesta.

Lapset haastateltiin pareittain sekä kolmen ryhmissä, joten vastauksiin on voinut vaikuttaa myös toisten lasten vastaukset. Toisaalta taas lapset selvästi innostuivat kertomaan toistensa rohkaisemana enemmän omista ajatuksistaan. Tilanne oli varmasti lapsille jännittävä, joten

lapsilta on varmasti jäänyt joitain ajatuksia kertomatta tästä syystä. Jos haastattelija olisi ollut paikalla virkapuvussa, olisi se voinut vaikuttaa vastauksiin ja tilanteen jännittävyyteen vielä enemmän.

Lapsille painotettiin ennen haastatteluja, että he voivat rohkeasti sanoa heti, jos he eivät ymmärrä jotakin kysymystä. Joidenkin lasten kohdalla kysymyksen toistaminen olikin tarpeellista. Pääsääntöisesti lapset kuuntelivat kysymykset tarkasti ja vastasivat esitettyyn kysymykseen, tosin joidenkin lasten kohdalla varsinainen vastaus oli lyhyt, mutta muuta asiaa he poliisista kertoivat sitäkin enemmän. Aldridgen ja Wood'n (1998, 17) mukaan pienten lasten haastattelemisessa tulee usein ongelmaksi se, että lasten kertomaa voi olla vaikea ymmärtää, lapset saattavat ymmärtää esitetyn kysymyksen väärin tai he saattavat käyttää sanoja, joiden merkitystä he eivät itsekään tiedä.

Tutkimuksen luotettavuutta lisäisi se, että aineistoa olisi kerätty eri menetelmin. Aineistonkeruussa olisi voitu käyttää haastattelujen tukena piirtämistä. Sitä kautta myös ujommat lapset olisivat voineet saada erilaisia näkemyksiä esille. Toisaalta piirtäminen olisi voinut lisätä mielikuvituksekkaita vastauksia.

Yhteiskunnallisella tasolla lasten kuuleminen ja heidän ajatusten ymmärtäminen on tärkeää, sillä tiedon avulla koko yhteiskunnan toimintaa ja lasten toimijuutta osana yhteiskuntaa voidaan kehittää. Lapsissa on myös tulevaisuus, joten lasten kohtaaminen sekä positiivisen kuvan luominen poliisista jo lapsuudessa on merkityksellistä. Poliisin työn näkökulmasta on tärkeää, että lasten on helppo olla tarpeen tullen vuorovaikutuksessa poliisin kanssa ja he voivat luottaa poliisiin. Varsikin nuorten silmissä poliisin auktoriteetti tuntuu olevan heikentynyt viime vuosina, joten on tärkeää, että yhteistyö ja luottamuksen luominen aloitetaan jo varhaisessa vaiheessa.

Tämän tutkimuksen avulla lasten käsityksiä poliisista voidaan ymmärtää paremmin ja tätä kautta niihin voidaan myös vaikuttaa. Tutkimus osoittaa, kuinka paljon media vaikuttaa lasten ajatteluun ja heidän muodostamiinsa mielikuviin eri asioista. Tätä tietoa voidaan myös hyödyntää poliisin lasten parissa tehtävässä työssä ja ylipäätään poliisin näkyvyydessä.

Tutkimusta voitaisiin viedä pidemmälle toteuttamalla samankaltainen tutkimus ala-asteikäisistä ja yläasteikäisistä lapsista ja vertailemalla eri ikäisten lasten käsityksiä ja niihin vaikuttavia tekijöitä. Esikouluikäisiä nuorempien lasten kohdalla haastattelemisen olisi

kielen kehityksen näkökulmasta haastavampaa. Tutkimustuloksia olisi myös mielenkiintoista vertailla valtakunnallisesti eri maissa toteutettujen vastaavien tutkimusten kanssa ja selvittää kulttuurien välisiä eroja poliisin työn ja lasten käsitysten kautta. Poliisin ennalta estävän työn strategian parissa on tärkeä tutkia, miten se on jalkautunut käytännön tasolla eri poliisilaitoksiin ja miten ennalta estävää työtä käytännössä toteutetaan lasten parissa.

LÄHTEET

Aarnos, Eila 2015: Kouluun lapsia tutkimaan: havainnointi, haastattelu ja dokumentointi. Teoksessa: Valli, Raine & Aaltola, Juhani 2015: Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle

Alasuutari, Maarit 2005: Mikä rakentaa vuorovaikutusta lapsen haastattelussa. Teoksessa Ruusuvuori, Johanna & Tiittula, Liisa: Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. 2.painos. Tampere, Vastapaino.

Aldridge, Michelle & Wood Joanne 1998: Interviewing Children. A Guide for Child Care and Forensic Practitioners. John Wiley & Sons.

All Party Parliamentary Group for Children 2014: “It’s all about trust”: Building good relationships between children and the police. Report of the inquiry held by the. All Party Parliamentary Group for Children 2013-2014. Luettavissa:
http://www.ncb.org.uk/sites/default/files/uploads/documents/Policy_docs/appgc_children_and_police_report_-_final.pdf.

Helminen, Klaus, Kuusimäki, Matti & Rantaeskola, Satu 2012: Poliisilaki. Talentum Media Oy.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2015: Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Gaudeamus Oy.

Hurst, Yolander & Frank, James 2000: How kids view cops. The nature of juvenile attitudes toward the police. Journal of Criminal Justice 28. 189-202.

Kananen, Jorma 2017: Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. Suomen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print.

Niemi, Minna 2010: Moraalijärjestystä tuottamassa. Tutkimus poliisityöstä lasten parissa. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä University Printing House, Jyväskylä 2010.

Luettavissa:

https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/66204/Niemi_Minna_screen.pdf?sequence=1&isAllowed=y Luettu 10.3.2020.

Nurmi, Jari-Erik, Ahonen, Timo, Lyytinen, Heikki, Lyytinen, Paula, Pulkkinen, Lea & Ruoppila, Isto 2014: Ihmisen psykologinen kehitys. 5. uudistettu painos. Jyväskylä, PS-kustannus.

Nurmiranta, Hanna, Leppämäki, Päivi & Horppu, Sari 2009: Kehityopsykologiaa lapsuudesta vanhuuteen. Helsinki, Kirjavälitys.

Raittila, Raija, Vuorisalo, Mari & Rutanen, Niina 2017: Lasten haastattelu. Teoksessa: Hyvärinen, Matti, Nikander, Pirjo & Ruusuvuori, Johanna 2017: Tutkimushaastattelun käsikirja. Vastapaino.

Rantaeskola, Satu (toim.) 2014: Poliisilaki – kommentaari, oppikirjat 23. Tampere, Poliisikoulu.

Ruusuvuori, Johanna & Tiittula, Liisa 2005: Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. 2. Painos. Osuuskunta Vastapaino.

Salokoski, Tarja & Mustonen, Anu 2007: Median vaikutukset lapsiin ja nuoriin. Katsaus tutkimuksiin sekä kansainvälisiin mediakasvatuksen ja –sääntelyn käytäntöihin. Luettavissa: <https://mediakasvatus.fi/wp-content/uploads/2018/06/ISBN978-952-99964-2-1.pdf> Luettu: 30.3.2020.

Sisäministeriö 2018: Enska, poliisin ennalta estävän työn strategia 2019-2023: Luettavissa: <https://intermin.fi/documents/1410869/4024872/Poliisin+ennalta+est%C3%A4v%C3%A4n+ty%C3%B6n+strategia+2019-2023.pdf/aee0d1f5-8fc9-fac6-1e60-68c0374e296f/Poliisin+ennalta+est%C3%A4v%C3%A4n+ty%C3%B6n+strategia+2019-2023.pdf.pdf>. Luettu 8.2.2020.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009: Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 11. Uudistettu painos. Helsinki, Tammi.

Vilkka, Hanna 2005: Tutki ja kehitä. Helsinki, Tammi.

Vuorensyrjä, Matti 2016: Poliisi kansalaisten silmin: näkemykset operatiivisissa tehtävissä onnistumisesta ja luottamus poliisiin. Teoksessa: Muttilainen, Vesa & Potila, Pauliina 2016: Poliisin toimintaympäristö.

Vuorensyrjä, Matti & Fagerlund, Monica 2018: Poliisibarometri 2018. Kansalaisten arviot poliisin ja Suomen sisäisen turvallisuuden tilasta. Suomen Yliopistopaino – Juvenes Print, Tampere 2018.